

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

จากการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยทำให้เกิดของเสียขยะมูลฝอยต่าง ๆ เพิ่มขึ้น สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งหากไม่มีการจัดการขยะมูลฝอยที่ดีแล้วอาจส่งผลถึงภาวะสุขภาพของมนุษย์ ทำให้เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อโรค เป็นแหล่งปนเปื้อนสารเคมี ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การจัดการขยะมูลฝอยจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วนและถูกต้องตามหลักวิชาการ จากการรายงานสถานการณ์ประสพอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานของสำนักงาน ประกันสังคมในปี 2556-2560 (สำนักงานประกันสังคม, 2562) พบว่า สาเหตุที่อุบัติเหตุโดยเฉลี่ย 5 ปี มาสาเหตุมาจากวัตถุหรือสิ่งของตัด/บาด/ตำแทง เป็นสาเหตุหลักของการประสพอันตรายร้อยละ 23.42 ต่อปีของจำนวนที่ประสพอันตรายทั้งหมด โดยอวัยวะที่ได้รับอันตรายสูงสุดคือ นิ้วมือ/ นิ้วหัวแม่มือร้อยละ 28.73 ต่อปีของจำนวนที่ประสพอันตรายทั้งหมด และเมื่อพิจารณาโรคที่เกิดตาม ลักษณะหรือสภาพของงาน ส่วนใหญ่เป็นโรกระบบกล้ามเนื้อและโครงสร้างกระดูกที่เกิดขึ้นจากการ ทำงานหรือสาเหตุจากลักษณะงานที่จำเพาะหรือมีปัจจัยเสี่ยงสูงในสิ่งแวดล้อมการทำงานมากที่สุด ร้อยละ 2.19 ต่อปีของจำนวนที่ประสพอันตรายทั้งหมด รองลงมา ได้แก่ โรคผิวหนังที่เกิดขึ้นเนื่องจากการ ทำงาน ร้อยละ 0.40 ต่อปี และโรคที่เกิดจากสารเคมี ร้อยละ 0.04 ต่อปี พนักงานเก็บขนขยะ เป็นอาชีพที่มีความเกี่ยวข้องในการจัดการขยะมูลฝอยโดยตรงและมีความเสี่ยงต่อการได้รับอันตราย และเชื้อโรคจากขยะมูลฝอยมากที่สุด เนื่องจากกลุ่มอาชีพดังกล่าวมีลักษณะงานที่ต้องเข้าไปให้บริการ เก็บขยะมูลฝอยตามบ้านเรือน ตลาด ร้านค้า สถานประกอบการ ณ จุดที่ประชาชนนำมาทิ้งรวบรวม ตามที่ต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้พนักงานต้องสัมผัส คัดแยก เก็บ และขนย้ายขยะมูลฝอยเป็นประจำทุกวัน แม้เบื้องต้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งจะมีนโยบายเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ แต่ก็ยังพบ การบาดเจ็บจากการปฏิบัติงาน เช่น การได้รับบาดเจ็บจากเศษวัสดุหรือสิ่งของที่มีความคม การสัมผัส สารเคมีหรือสารที่เป็นอันตรายและการสัมผัสกับเชื้อที่ก่อให้เกิดโรคในระบบต่าง ๆ ของร่างกาย เป็นต้น ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน คือ พนักงานยังขาดความตระหนักรู้และมีทัศนคติ ไม่ถูกต้องในการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน จึงส่งผลให้บุคคลเกิดโรคและการบาดเจ็บจากการ ทำงานได้ กล่าวคือ พนักงานเก็บขนขยะส่วนมากยังละเลยการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันและขาดความ ตระหนักในเรื่องการป้องกันและการดูแลสุขภาพ ขาดความรู้และทักษะในการปฏิบัติตนเพื่อให้เกิด ความปลอดภัยในการทำงาน ดังนั้น พนักงานเก็บขนขยะจึงจำเป็นต้องมีพฤติกรรมการป้องกัน อุบัติเหตุจากการทำงานเพื่อความปลอดภัยต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวประกอบด้วย การปฏิบัติงานถูกต้องตามหลักความปลอดภัย การสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลให้ ถูกต้องและเหมาะสมกับงานที่ทำ และการดูแลตนเองเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาของ Heinrich (Heinrich,H.W,1959) พบว่า สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุส่วนใหญ่ร้อยละ 88 เกิดจากตัวบุคคล (Unsafe Act) เกิดจากสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Condition) ร้อยละ 10 และเหตุสุดวิสัยร้อยละ 2 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ที่พบว่า การเกิดอุบัติเหตุร้อยละ 85 เป็นการกระทำของบุคคลและสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยร้อยละ 15 ซึ่งการคำนึงถึงปัจจัยด้านบุคคล (Personal Factor) ถือเป็นปัจจัยหลักด้านการบริหารจัดการความปลอดภัย โดยต้องปลูกฝังให้พนักงานมีพฤติกรรมความปลอดภัย (Safe Behavior) จากข้อมูลดังกล่าวจึงกล่าวได้ว่าปัจจัยเรื่องการส่งเสริมหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความปลอดภัย (Safe Behavior) เป็นหัวใจสำคัญของระบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยทั้งในตัวบุคคลและองค์กร

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำหลักการการสร้างพฤติกรรมความปลอดภัย, Behavior Based Safety (BBS) เข้ามาใช้ในการลดและป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของพนักงานเก็บขนขยะร่วมกับทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคของโรเจอร์ ซึ่งมีกระบวนการรับรู้ 2 ประการ คือ 1) การประเมินอันตรายต่อสุขภาพประกอบด้วยการกระตุ้นให้เกิดการรับรู้ความรุนแรงของการเกิดอุบัติเหตุและการกระตุ้นให้เกิดการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดอุบัติเหตุ 2) การประเมินการเผชิญปัญหาประกอบด้วยการสร้างแรงจูงใจให้เกิดความคาดหวังในผลลัพธ์แห่งตนในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันอุบัติเหตุและความคาดหวังในความสามารถแห่งตนในการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ซึ่งผลการศึกษารั้งนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องและเป็นแนวทางในการป้องกันและลดความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุในการทำงานต่อไปได้

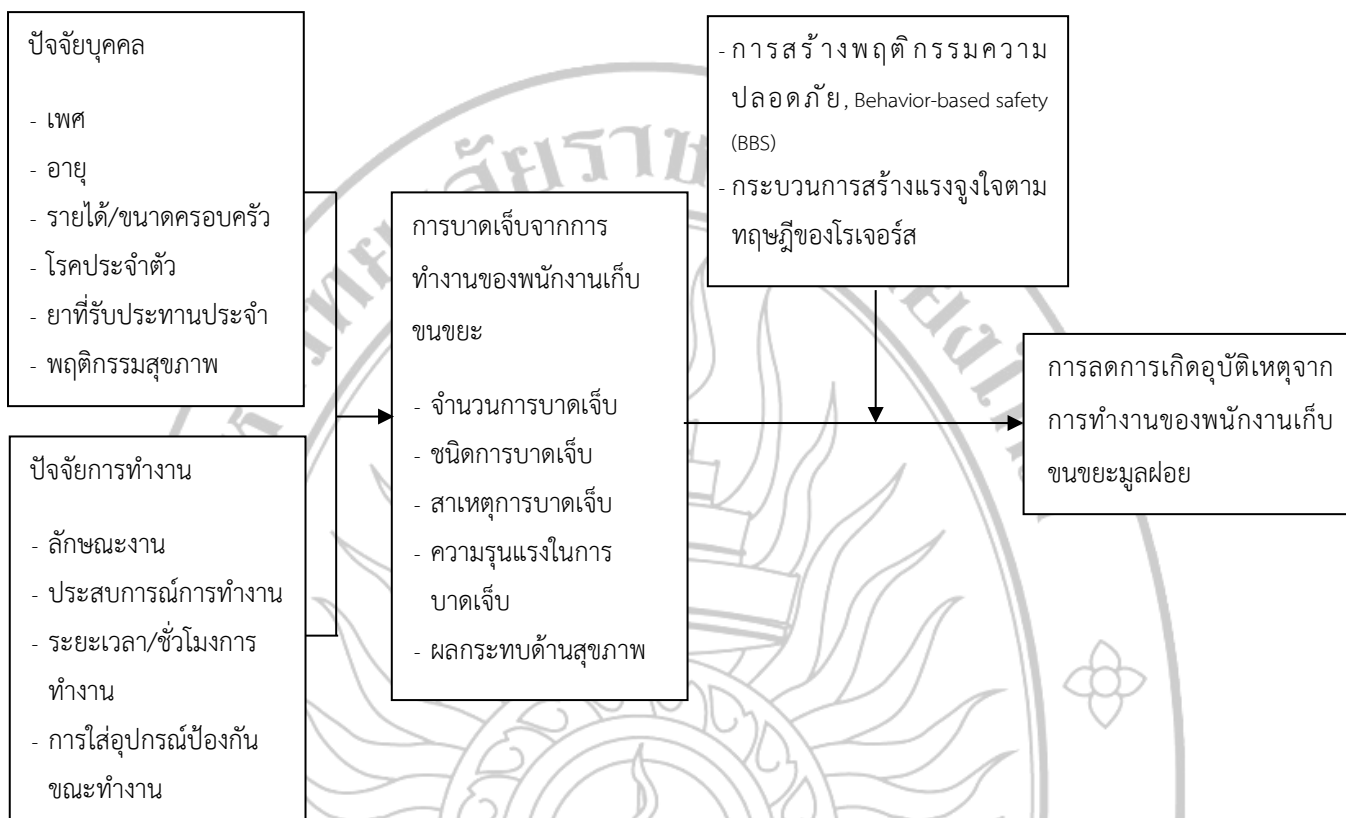
1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อสำรวจข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุของการบาดเจ็บที่เกิดขึ้นจากการทำงานของพนักงานเก็บขนขยะในเขตเทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
2. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมความปลอดภัยจากการทำงานของพนักงานเก็บขนขยะในเขตเทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการป้องกันและลดการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานของพนักงานเก็บขนขยะในเขตเทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

1.3 ขอบเขตงานวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ดำเนินการทดลองแบบ One Group Present – Posttest Design โดยการนำหลักการทฤษฎีของพฤติกรรมความปลอดภัย (Behavior Based Safety Theory) มาประยุกต์ใช้กับพนักงานเก็บขนขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน โดยดำเนินการเก็บข้อมูลพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังดำเนินโปรแกรมพฤติกรรม

1.4 กรอบแนวความคิดของงานวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. พนักงานเก็บขยะมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงการมีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานเพิ่มมากขึ้น
2. มีแนวทางทางการลดการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานของพนักงานเก็บขยะให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับพนักงานเก็บขยะหรือพนักงานในสายงานอื่น ๆ ได้

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

พนักงานเก็บขยะมูลฝอย หมายถึง ผู้ซึ่งทำหน้าที่เก็บขน รวบรวม และดำเนินการใดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

พฤติกรรม หมายถึง กิจกรรมหรือการกระทำของบุคคลที่มาจากความรู้สึก ทศนคติ การรับรู้ ทักษะ การตัดสินใจ หรือการกระตุ้น ซึ่งสามารถจำแนกพฤติกรรมออกเป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้

และพฤติกรรมที่มองไม่เห็น ซึ่งต้องใช้เครื่องมือในการกระตุ้นให้มีการแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้ (อิติพันธ์ วงศ์อารีย์สวัสดิ์, 2549)

พฤติกรรมความปลอดภัย หมายถึง การกระทำ พฤติกรรม หรืออาการที่แสดงออกถึงสภาวะการปราศจากอันตราย การบาดเจ็บ การเสี่ยงภัยหรือการสูญเสีย เมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้น

พฤติกรรมเสี่ยง หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่กระทำในขณะที่ทำงาน แล้วพฤติกรรมนั้นมีแนวโน้มก่อให้เกิดอุบัติเหตุหรือทำให้มีผลเสียต่อสุขภาพ (พีรดา พึ่งพิงพัก, 2542)

อุบัติเหตุ หมายถึง เหตุการณ์ที่ไม่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้า ซึ่งก่อให้เกิดการบาดเจ็บ พิการ หรือตาย หรือทำให้ทรัพย์สินได้รับความเสียหาย (วิฑูรย์ สิมะโชคดี, 2554)

แรงจูงใจ หมายถึง สภาวะที่ถูกกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมเพื่อไปยังจุดหมายปลายทางมนุษย์หรือสัตว์เมื่ออยู่ในสภาวะที่ได้รับการจูงใจจะต้องมีความกระตือรือร้น และชวนขวยในการทำกิจกรรมหรือแสดงพฤติกรรมเพื่อให้เกิดความสำเร็จ (สมศักดิ์ ประเสริฐสุข, 2554)

